

บทที่ ๘

บทสรุป

ปัญหาในการพัฒนาทางการเมืองของไทยตลอดมาตั้งแต่เปลี่ยนแปลง
การปกครอง พ.ศ. ๒๔๗๕ ก็คือ การที่ประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจทาง
การเมือง ขาดการศึกษาทางการเมือง ประชาชนส่วนใหญ่ไม่เข้าใจถึงคุณค่า
ของการเข้าร่วมในกระบวนการเมือง สาเหตุของปัญหาเหล่านี้มีด้วยกันหลาย
ประการคือ ประการแรกวัฒนธรรมของประชาชนเป็นแบบเก่า ประชาชนส่วน
ใหญ่ไม่มีความสนใจทางการเมือง ประการที่สอง กระบวนการเรียนรู้ทาง
การเมืองมิได้มีบทบาทช่วยให้ประชาชนเกิดความสนใจความรู้ทางการเมืองมาก
นัก สถาบันทางสังคมอันได้แก่สถาบันครอบครัว สถาบันศาสนา และสถาบัน
การศึกษา และองค์กรทางการเมือง คือ กลุ่มอิทธิพลหรือกลุ่มผลประโยชน์
พรรคการเมือง สื่อมวลชน และสถาบันการเมืองอื่น ๆ มิได้ร่วมกันทำหน้าที่ให้
ความรู้ความเข้าใจทางการเมืองแก่ประชาชนอย่างสอดคล้องและต่อเนื่องกันแต่
อย่างใด ประการสุดท้ายประชาชนขาดการเรียนรู้ทางการเมืองในคานาประสพ-
การณ์ทางการเมืองทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น ประชาชนส่วนใหญ่มิ
ได้มีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการเมืองโดยสม่ำเสมอและอย่างแท้จริง

จากผลการศึกษาวิจัยของหลายท่านได้ยืนยันว่าปัญหาของการขาดความ
รู้ความเข้าใจทางการเมืองของประชาชนก่อนวันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ มีอยู่
จริงโดยพบว่าประชาชนทั่วไปไม่สนใจการเมือง และมีความรู้ความเข้าใจใน
เรื่องรัฐธรรมนูญ ประชาธิปไตย สถาบันการเมือง บุคคลสำคัญทางการเมือง
สิทธิและหน้าที่พลเมือง และการปกครองท้องถิ่นอยู่น้อย ส่วนนิสิตนักศึกษาก็มี
ความเข้าใจต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตย และอำนาจหน้าที่กับความ

รับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนไม่มากนัก สำหรับเยาวชนในชนบทก็พบว่ายังขาดความสนใจทางการเมือง ไม่มีความรู้ในเรื่องรัฐธรรมนูญ พรรคการเมือง และบุคคลสำคัญทางการเมือง

แม้อายุหลังวันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ ประชาชนจะมีความตื่นตัวทางการเมืองขึ้นมาก แต่ก็ยังปรากฏว่าประชาชนส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องการปกครอง การเลือกตั้งและสิทธิหน้าที่ของตนเอง และแม้ว่าเยาวชนจะมีความตื่นตัวและให้ความสนใจในเหตุการณ์บ้านเมืองมากกว่าแต่ก่อน แต่เยาวชนก็ยังไม่เข้าใจเรื่องราวหรือความหมายของการเมืองการปกครอง อยากรู้ก็ตามสำหรับนิสิตนักศึกษากลับเชื่อมั่นว่าตนเองมีความรู้ทางการเมืองการปกครองในระดับปานกลางและค่อนข้างดี

โดยเหตุที่พิจารณาเห็นว่าเยาวชนเป็นพลังที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาการเมือง เศรษฐกิจและสังคม ประชากรส่วนใหญ่ถึงกว่าร้อยละ ๒๐ เป็นเยาวชนอายุต่ำกว่า ๒๕ ปี โดยเฉพาะอย่างยิ่งเยาวชนในชนบทมีอยู่ถึงร้อยละ ๘๕ ปัญหาของเยาวชนในชนบทจึงเป็นปัญหาของประเทศ ยิ่งในขณะนี้ ประชาชนโดยทั่วไปยังขาดความรู้ความเข้าใจทางการเมืองอยู่มาก จึงอาจถือได้ว่ามีความสำคัญเป็นอย่างมากที่จะได้ศึกษาถึงความรู้ความเข้าใจทางการเมืองของเยาวชนชนบท โดยเฉพาะอย่างยิ่งเยาวชนในระดับผู้นำ เพราะจะก่อให้เกิดประโยชน์หลายประการคือ จะช่วยเพิ่มพูนความรู้ทางความรู้ความเข้าใจทางการเมืองของผู้นำเยาวชนชนบท เป็นแนวทางให้ทราบว่าผู้นำเยาวชนชนบทเป็นผู้มีความสำนึกในฐานะและบทบาทของตนเองค่อนข้างมากน้อยแค่ไหน และการศึกษาวิจัยนี้จะเป็นเครื่องมือให้เห็นถึงแนวโน้มในแง่พฤติกรรมทางการเมืองของเยาวชนไทย

สำหรับวัตถุประสงค์ในการศึกษาวิจัยเรื่องนี้มีด้วยกัน ๒ ประการคือ

ประการแรก เพื่อต้องการทราบว่าผู้นำเยาวชนชนบทจะมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องระบบการเมืองหรือสถาบันการเมืองโดยทั่วไป ตัวแทนของประชาชนหรือตัวแทนของรัฐ กฎหมายหรือนโยบายของประเทศรวมทั้งฐานะและบทบาทของตัวเองหรือไม่ ประการใด ประการที่สอง เพื่อวิเคราะห์ถึงปัจจัยที่เป็นสาเหตุที่ทำให้ผู้นำเยาวชนชนบทมีความรู้ความเข้าใจใน Political Object ดังกล่าวมาน้อย เหมือนกันหรือต่างกันอย่างไรบ้าง เมื่อพิจารณาถึงภูมิหลังทางเพศและระดับการศึกษาของผู้นำเยาวชน

ในคานประชากรที่ใช้ศึกษาวิจัยได้แก่เยาวชนโสดอายุระหว่าง ๑๖-๒๕ ปี ซึ่งอยู่นอกโรงเรียน (จบการศึกษาแล้ว) และอยู่ในชนบทของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เฉพาะจังหวัดขอนแก่น จังหวัดร้อยเอ็ดและจังหวัดอุดรธาธานี ในการศึกษาวิจัยเรื่องนี้ได้เลือกศึกษาเฉพาะผู้นำเยาวชนอาสาที่เขาฝึกรวมในศูนย์ฝึกรวมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งดำเนินการอยู่ที่สำนักงานส่งเสริมเยาวชน จังหวัดขอนแก่น ระหว่างวันที่ ๒๐ เมษายน - ๕ กรกฎาคม ๒๕๑๕ จำนวนทั้งสิ้น ๘๕๐ คน

เกี่ยวกับแนวความคิดที่นำมาใช้ในการศึกษาวิจัยได้มาจากแนวความคิดในเรื่องวัฒนธรรมทางการเมืองของ Almond, Verba และ Powell

วัฒนธรรมทางการเมืองในที่นี้หมายถึงแบบของทัศนคติ ค่านิยม ความรู้ ตลอดจนความรู้สึกของบุคคลต่อ Political Object ซึ่งหมายถึงระบบการเมืองจนถึงระบบย่อยต่าง ๆ ทางการเมืองเช่นนักการเมืองเป็นต้น วัฒนธรรมทางการเมืองประกอบด้วยความรู้ความเข้าใจถึง Political Object ความรู้สึกต่าง ๆ ที่มีต่อ Political Object และความคิดเห็นต่าง ๆ ที่มีต่อ Political Object สำหรับความรู้ความเข้าใจต่อวัตถุทางการเมือง แบ่งออกเป็น ๔ ประการ คือ ความรู้ความเข้าใจที่มีต่อระบบการเมืองหรือสถาบันการเมือง

โดยทั่วไป ความรู้ความเข้าใจที่มีต่อตัวแทนของประชาชน หรือตัวแทนของรัฐ
 ความรู้ความเข้าใจที่มีต่อกฎหมายหรือนโยบายของประเทศ และความรู้ความ
 เข้าใจที่มีต่อฐานะและบทบาทของตัวเอง

เพื่อให้สอดคล้องกับแนวความคิดในการศึกษาวิจัย ผู้วิจัยจึงได้ ^{ได้ผลสัมฤทธิ์}
 ฐานขึ้น ๑๒ ประการ โดยนำปัจจัยในเรื่องเพศและระดับการศึกษาเข้ามาเกี่ยว
 ของควย ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้ ผู้นำเยาวชนชนบทส่วนใหญ่ไม่มีความรู้ความเข้าใจ
 ในเรื่องระบบการเมืองหรือสถาบันการเมืองโดยทั่วไป ตัวแทนของประชาชน
 หรือตัวแทนของรัฐ กฎหมายหรือนโยบายของประเทศ และฐานะและบทบาท
 ของตัวเอง ผู้นำเยาวชนชนบทชายจะมีความรู้ความเข้าใจใน Political Object
 ต่าง ๆ มากกว่าผู้นำเยาวชนชนบทหญิง และผู้นำเยาวชนชนบทจะมีความรู้ความ
 เข้าใจ Political Object ต่าง ๆ มากขึ้น เมื่อมีระดับการศึกษาสูงขึ้น

สำหรับการรวบรวมข้อมูล ได้ใช้การวิจัยสนามเป็นหลัก โดยให้
 ประชากรกรอกแบบสอบถามควยตนเอง ลักษณะแบบสอบถามได้แบ่งออกเป็น ๕
 หมวดเกี่ยวกับภูมิหลังของผู้นำเยาวชนและเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจในเรื่อง
 Political Object ต่าง ๆ ส่วนใหญ่ของคำถามเป็นแบบกำหนดคำ
 ตอบให้เลือก ก่อนที่จะนำแบบสอบถามไปใช้จริงได้ผ่านการทดสอบมา ๒ ครั้ง
 แล้วได้นำไปใช้กับประชากรคือผู้นำเยาวชนอาสาที่เขาฝึกอบรมในศูนย์ฝึกอบรม
 เยาวชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยติดต่อขอความร่วมมือจากหัวหน้าศูนย์
 ฝึกอบรมและวิทยากรประจำศูนย์ฝึกอบรม ขอเวลาประมาณ ๑ ชั่วโมงในขณะที่
 ทำการฝึกอบรม แจกแบบสอบถามให้ผู้นำเยาวชนกรอก โดยชี้แจงให้ทราบถึง
 วัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัยและวิธีการตอบคำถามควย หลังจากนั้นผู้ตอบ
 คำถามไม่ครบก็ได้ทำการสัมภาษณ์เพิ่มเติมอีก การเก็บรวบรวมข้อมูลเช่นนี้ได้
 กระทำทั้งหมด ๓ ครั้งในระหว่างเดือนเมษายนถึงมิถุนายน ๒๕๑๕ (ดูราย

ละเอียดในบทที่ ๑) ได้ประกาศสำหรับการวิเคราะห์ทั้งหมด ๓๖๐ คน
 ในจำนวนผู้นำเยาวชนอาสาที่เขาฝึกอบรม ๓ รุ่น รวม ๔๕๐ คน จากจังหวัด
 ขอนแก่น รอยเอ็ด และบรบือราชธานี นอกจากจะรวบรวมข้อมูลจากสนามดังกล่าว
 นี้แล้ว ยังได้ใช้วิธีศึกษาคนควาทางเอกสาร เพื่อนำข้อมูลมาเป็นแนวทางในการ
 วางโครงการวิจัย แบบสอบถาม และใช้สนับสนุนผลการวิจัยอีกด้วย

ในเรื่องการวิเคราะห์ข้อมูลได้ใช้วิธีแจกแจงความถี่เสนอรายการขอ
 มูลเป็นตาราง และวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามและตัวแปรขึ้น
 อิสระแบบร้อยละ

จากการศึกษาวิจัยซึ่งได้นำเสนอในบทที่ ๒-๗ พอจะสรุปผลการวิจัย
 ได้ดังนี้

ผู้นำเยาวชนชนบทส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องระบบการเมือง
 หรือสถาบันการเมืองโดยทั่วไปคิดเฉลี่ยเป็นร้อยละ ๖๔.๗๖ ซึ่งเป็นการปฏิเสธ
 สมมติฐานที่ตั้งไว้ หากพิจารณาในรายละเอียดจะพบว่าผู้นำเยาวชนส่วนใหญ่มี
 ความรู้ความเข้าใจในเรื่องย่อย ๆ เหล่านี้ คือ เรื่องรูปแบบการปกครอง
 ของไทย ผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย ความหมายของรัฐธรรมนูญ ฐานะ
 และความสำคัญของพระมหากษัตริย์ วาระการดำรงตำแหน่งและหน้าที่ของ
 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร องค์ประกอบของคณะรัฐมนตรีผู้เป็นหัวหน้าและหน้าที่
 ของคณะรัฐมนตรีและผู้เป็นประธานคณะกรรมการสภาตำบล แต่มีผู้นำเยาวชน
 ส่วนน้อยมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องความสำคัญของรัฐธรรมนูญ องค์ประกอบ
 ของรัฐสภา และผู้เป็นกรรมการผู้หนึ่งในคณะกรรมการสภาตำบล

เกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจในเรื่องตัวแทนของประชาชนหรือตัวแทน
 ของรัฐปรากฏว่า ผู้นำเยาวชนชนบทส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องนี้
 คิดเฉลี่ยเป็นร้อยละ ๖๖.๖๘ ซึ่งเป็นการปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ก็เช่นกัน

ส่วนในเรื่อยย่อย ๆ ปรากฏว่า ผู้นำเยาวชนส่วนใหญ่รู้จักบุคคลหรือกลุ่มบุคคลเหล่านี้ดี คืออธิบดีสภาผู้แทนราษฎรในเขตจังหวัดของตน จินายกรัฐมนตรี บุคคลที่เป็นรัฐมนตรี ๒ ใน ๓ คน หัวหน้าพรรคการเมืองทั้งสามคน กลุ่มต่าง ๆ

๕. กลุ่ม ส่วนใหญ่รู้และเข้าใจเรื่องกำหนดวันเลือกตั้ง ความสำคัญของการเลือกตั้ง และหน้าที่ของสื่อมวลชน จะมีก็แต่ขอประธานสภาผู้แทนราษฎรที่ผู้นำเยาวชนเพียงส่วนน้อยรู้จัก

ในเรื่องกฎหมายหรือนโยบายของประเทศ ปรากฏว่าผู้นำเยาวชนชนบทส่วนใหญ่คิดเฉลี่ยเป็นร้อยละ ๗๒.๘๖ ที่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องนี้ เมื่อพิจารณาในรายละเอียดจะพบว่า ผู้นำเยาวชนส่วนใหญ่ตระหนักในผลกระทบและการปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่จากการดำเนินงานของรัฐบาลและหน่วยการปกครองระดับท้องถิ่น ส่วนความรู้เกี่ยวกับนโยบายของรัฐบาลชุด ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช มีเฉพาะเรื่องการให้การสงเคราะห์ผู้มีรายได้น้อย และจำนวนเงินผันไปสู่ชนบทปี ๒๕๑๕ ที่ผู้นำเยาวชนส่วนใหญ่มีความรู้ แต่เรื่องราคาข้าวเปลือกมีผู้นำเยาวชนส่วนน้อยที่มีความรู้

สำหรับเรื่องฐานะและบทบาทของตัวเอง พบว่าผู้นำเยาวชนชนบทส่วนใหญ่คิดเฉลี่ยเป็นร้อยละ ๗๕.๕๑ ที่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องนี้ เมื่อแยกแยะออกไปจะพบอีกว่า ผู้นำเยาวชนส่วนใหญ่ต่างก็มีความสนใจในกิจการบ้านเมืองก็มีความสำนึกในสิทธิและหน้าที่พลเมืองรวมทั้งมีความเชื่อมั่นในตนเองที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมหรือมีบทบาททางการเมือง

ลำดับต่อมาได้พิจารณาถึงความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับความรู้ความเข้าใจใน Political Object ต่าง ๆ ปรากฏว่าผู้นำเยาวชนชนบทชายมีความรู้ความเข้าใจมากกว่าผู้นำเยาวชนชนบทหญิงทุกเรื่องไม่ว่าจะเป็นเรื่องระบบการเมืองหรือสถาบันการเมืองโดยทั่วไป ตัวแทนของประชาชนหรือตัวแทนของรัฐ

กฎหมายหรือนโยบายของประเทศ และฐานะและบทบาทของตัวเอง ซึ่งทั้งหมดนี้ เป็น
การยืนยันว่าสมมติฐานที่ตั้งไว้นั้นยอมรับได้

และในส่วนสุดท้ายของผลการศึกษาวิจัยคือ เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างระดับการ
ศึกษากับความรู้ความเข้าใจในเรื่อง Political Object ต่าง ๆ ปรากฏ
ว่า เมื่อระดับการศึกษาสูงขึ้น ผู้นำเขวชนชนบทจะมีความรู้ความเข้าใจใน
Political Object เหล่านี้มากขึ้น คือระบบการเมืองหรือสถาบันการเมือง
โดยทั่วไป ตัวแทนของประชาชนหรือตัวแทนของรัฐ กฎหมายหรือนโยบาย
ของประเทศ และฐานะและบทบาทของตัวเอง จะมีก็แต่ความสัมพันธ์ระหว่าง
ระดับการศึกษากับความรู้ความเข้าใจในเรื่องกฎหมายหรือนโยบายของประเทศ
เท่านั้นที่เห็นได้ไม่ชัดเจน แต่ก็มีความสัมพันธ์อยู่พอสมควร ซึ่งผลการวิจัยเช่นนี้
ทำให้สมมติฐานที่ตั้งไว้เป็นที่ยอมรับหรือพอที่จะยอมรับได้ทั้งหมด

จากคำกล่าวที่ว่าปัญหาอย่างหนึ่งของการพัฒนาทางการเมืองไทยคือ
การที่ประชาชนส่วนใหญ่ไม่มีความรู้ความเข้าใจในทางการเมือง แต่ผลการ
ศึกษาวิจัยที่ได้วิเคราะห์มาแล้วได้แสดงให้เห็นชัดว่าปัจจุบันประชาชนกลุ่มหนึ่ง คือ
ผู้นำเขวชนชนบทส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองในเรื่อง Political
Object ต่าง ๆ พฤติกรรมทางการเมืองของเขวชนไทยในแง่นี้เป็น
เครื่องชี้อย่างหนึ่งว่าแนวโน้มของการพัฒนาทางการเมืองจะดำเนินไปด้วยดี
และหากประเทศไทยมีความมุ่งหมายที่จะปกครองระบอบประชาธิปไตยอย่างแน่ว
แนแล้ว การที่ผู้นำเขวชนชนบทซึ่งจะกลายเป็นผู้นำระดับท้องถิ่นต่อไปในอนาคต
มีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองอย่างถูกต้อง ย่อมเป็นปัจจัยอย่างหนึ่งที่จะทำ
ใ้ให้การปกครองประเทศดำเนินไปด้วยความราบรื่น เพราะการปกครองระบอบ
ประชาธิปไตยนั้น ประชาชนจำเป็นต้องมีความรู้อย่างถูกต้องพอเพียงต่อการไป
มีส่วนร่วมในกระบวนการเมือง

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากการวิจัยศึกษาเฉพาะส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม
 ทางการเมือง คือความรูความเข้าใจทางการเมืองเท่านั้น มีใ้ศึกษาไปถึงส่วน
 ของความรู้สึก และความเห็นต่อ Political Object ต่าง ๆ ทำให้เรา
 ไม่ทราบว่าพวกผู้นำเขวชนชนบทมีความรู้สึกจรรู้จักกดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อ
 ระบบการเมืองหรือสถาบันการเมืองอย่างไรหรือไม่ และพวกเขามีความเชื่อมั่น
 ศรัทธาในระบบการเมืองที่เป็นอยู่ในปัจจุบันหรือไม่ ซึ่งเป็นเรื่องที่จะต้องทำการ
 วิจัยกันต่อไป จะทำให้มองเห็นแนวโน้มพฤติกรรมทางการเมืองของเขวชนไทย
 และการพัฒนาทางการเมืองไทยเด่นชัดขึ้น

ผลการวิจัยที่น่าสนใจประการหนึ่งคือ การที่ผู้นำเขวชนชนบทส่วน
 ใหญ่มีความสนใจในกิจการของบ้านเมืองและความสำนึกในสิทธิและหน้าที่พลเมือง
 รวมทั้งความเชื่อมั่นในตัวเองที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง หากพวกเขาจะ
 มีลักษณะเช่นนั้นตลอดไป จะทำให้การมีส่วนร่วมทางการเมืองของเขาเกิดผลอย่าง
 แน่นนอน แต่มีข้อควรสังเกตุว่าผู้นำเขวชนที่ไร้ในการวิจัยนี้เป็นผู้ที่ยังไม่ได้ประกอบ
 อาชีพแต่อย่างใด (ดูภาคผนวกข.) พวกเขาจึงอาจอยู่ในระยะที่มีความสนใจ ความ
 กระตือรือร้น ความเชื่อมั่น หรือความหวังในระดับสูง หากในระยะต่อไปพวก
 เขาต้องประกอบอาชีพ มีภาระผูกพันต่าง ๆ เพิ่มขึ้น ยังเป็นที่น่าสงสัยอยู่ว่า
 พวกเขาจะมีลักษณะของความกระตือรือร้นและความเชื่อมั่นในตัวเองตลอดไปหรือ
 ไม่ ซึ่งย่อมขึ้นอยู่กับกรวิจัยต่อไปอีกเช่นกัน แต่ถาพวกเขามีลักษณะเช่นนั้นอยู่
 ตลอดไปพวกเขาจะเป็นผู้มีควมสำคัญต่อการปกครองทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับ
 ชาติ โดยเฉพาะในการเข้าไปมีส่วนร่วมในนโยบายหรือการตัดสินใจสาธารณะ

การเรียนรูทางการเมืองมีที่มที่สำคัญ ๒ ประการคือ จากประสบ
 การณ์ในส่วนที่ไม่เกี่ยวกับการเมือง และจากประสบการณ์ที่เกี่ยวกับกระบวนการ
 การทางการเมือง การที่ผู้นำเขวชนส่วนใหญ่มีความรูความเข้าใจทางการเมือง
 นั้น เป็นเพราะไ้รับประสบการณ์หรือเรียนรูจากกระบวนการเรียนรูจากครอบครัว

โรงเรียน กลุ่มเพื่อนเป็นต้น และเรียนรูจากเหตุการณ์ทางการเมือง จากผล
การวิจัยพบว่า ระดับการศึกษาที่สูงขึ้นทำให้ผู้นำเยาวชนมีความรู้ความเข้าใจ
ทางการเมืองมากขึ้น แสดงว่าการศึกษาในโรงเรียนมีผลต่อการเพิ่มความรู้ความ
เข้าใจทางการเมืองของผู้นำเยาวชน สำหรับการเรียนรูจากเหตุการณ์ทาง
การเมือง สภาพทางการเมืองระหว่างและหลังเหตุการณ์วันที่ ๑๔ ตุลาคม
๒๕๑๖ น่าจะมีส่วนกระตุ้นให้ประชาชนทั่วไปเกิดความตื่นตัวและมีความสนใจ
ทางการเมืองขึ้นเป็นอย่างมาก และน่าจะมีส่วนทำให้ผู้นำเยาวชนเกิดความสนใจ
และมีความกระตือรือร้นที่จะแสวงหาความรู้ทางการเมือง อันส่งผลให้ผู้นำเยาว
ชนส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจทางการเมือง อาจกล่าวได้ว่าปัจจัยอย่างหนึ่ง
ที่จะทำให้ประชาชนเกิดความสนใจ ความกระตือรือร้นที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทาง
การเมืองอันจะก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในกระบวนการเมืองก็คือ สภาพ
หรือบรรยากาศทางการเมืองที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ทางการเมือง

หากพิจารณาเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจทางการเมืองระหว่างผู้นำ
เยาวชนชนบทกับบุคคลกลุ่มอื่น ๆ เช่น เยาวชนในชนบทโดยทั่วไป เยาวชน
ในเมืองซึ่งหมายถึงนิสิตนักศึกษาและประชาชนโดยทั่วไป พอจะวิเคราะห์ได้ดังนี้

จากผลการวิจัยของ ดร.สมชัย รัถวิจิตร ดร.บรรพต วีระสัย ไค
ยีนยันตรงกันว่าเยาวชนในชนบทโดยทั่วไป นอกจากจะมีการศึกษาคำแล้ว ยัง
ไม่มีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองอีกด้วย ไม่ว่าจะเป็นความรู้ความเข้าใจ
ในเรื่องระบบการเมืองหรือสถาบันการเมืองโดยทั่วไป ตัวแทนของประชาชน
หรือตัวแทนของรัฐ กฎหมายหรือนโยบายของประเทศ หรือแม้แต่เรื่องฐานะ
และบทบาทของตัวเอง เยาวชนในชนบทโดยทั่วไปมีความรู้ความเข้าใจอยู่น้อย
หรือแทบไม่มีเลย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องฐานะและบทบาทของตัวเอง พวกเขารุ่น
ในชนบทโดยทั่วไปไม่มีความสนใจในกิจการของบ้านเมืองและยังขาดความสำนึก
ในสิทธิและหน้าที่พลเมืองกับความเชื่อมั่นในตัวเองที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง

เมือง ปรากฏว่าเมื่อเปรียบเทียบกับผู้นำเขวชนชนบทแล้ว จะมีลักษณะตรงกัน
 ขามทุกประการ เพราะผู้นำเขวชนชนบทส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจทางการ
 เมืองอยู่มากพอสมควร โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้นำเขวชนชนบทที่มีความสนใจในกิจ
 การของบ้านเมืองและความสำนึกในสิทธิและหน้าที่พลเมืองกับความเชื่อมั่นใน
 ตัวเองที่จะเข้าไปมีบทบาททางการเมืองในระดับสูง ลักษณะเด่นชัดให้เห็นว่าผู้นำ
 เขวชนชนบทที่มีลักษณะความเป็นผู้นำพอที่จะเข้าไปมีบทบาทในฐานะผู้นำของ
 พวกเขวชนในชนบทโดยทั่วไปได้ และเขาจะกลายเป็นผู้นำท้องถิ่นในอนาคต
 อย่างแน่นอน สาเหตุที่ทำให้เขวชนชนบทโดยทั่วไปมีความรู้ความเข้าใจทาง
 การเมืองน้อยกว่าผู้นำเขวชนชนบท อาจเป็นเพราะผู้นำเขวชนชนบทมีระดับ
 การศึกษาสูงกว่าเขวชนชนบทโดยทั่วไป กล่าวคือ ผู้นำเขวชนชนบทรอย
 ละ ๕๔.๔๔ จันชั้น ป. ๔ และอีก ๔๕.๕๖ จบตั้งแต่ชั้น ป. ๕ ถึงจบ
 สูงกว่า มศ. ๓ ส่วนเขวชนชนบทโดยทั่วไป ส่วนใหญ่จะจบแค่ชั้น ป. ๔
 มีบางส่วนที่ไม่มีการศึกษาเลย และมีผู้น้อยมากที่จบสูงกว่าชั้น ป. ๔ นอกจาก
 นั้นผู้นำเขวชนชนบทที่วิจัยนี้ยังเป็นโสดและยังไม่ได้ประกอบอาชีพ ส่วน
 เขวชนชนบทโดยทั่วไป มีบางส่วนที่มีครอบครัวและประกอบอาชีพเป็นหลักฐาน
 แล้ว ผู้นำเขวชนชนบทซึ่งไม่มีภาระผูกพันมากนักจึงมีโอกาที่จะแสวงหาความ
 รู้ในด้านต่าง ๆ มากกว่าเขวชนชนบทโดยทั่วไป

สำหรับนิสิตนักศึกษา จากผลการวิจัยของ สำนะา ขจรศิลป์ และ
 วงษ์ เลิศไพศาล ปี ๒๕๑๔ พบว่า นิสิตนักศึกษามีความรู้เกี่ยวกับระบบการเมือง
 โดยทั่วไปและตัวแทนของประชาชนพอสมควรไม่สูงนัก แต่การวิจัยครั้งหลังสุด
 ปี ๒๕๑๖ สมศักดิ์ ส่งสัมพันธ์ พบว่านิสิตนักศึกษามีความรู้ทางการเมืองอยู่ใน
 ระดับปานกลางและค่อนข้างดี เมื่อเปรียบเทียบกับผู้นำเขวชนชนบทก็มีความ
 รู้ความเข้าใจทางการเมืองในระดับที่ไม่แตกต่างกัน ผลการวิจัยเปรียบเทียบเช่น
 นี้พบภายหลังเหตุการณ์วันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ แล้ว จึงเป็นที่น่าจะยืนยัน

ได้อีกว่า เหตุการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้นทั้งระหว่างและภายหลังวันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ น่าจะมีส่วนกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ทางการเมืองในบรรดากลุ่มคนต่าง ๆ อย่างน้อยก็กลุ่มผู้นำเยาวชนชนบทและนิสิตนักศึกษา แต่จากการวิจัยของหลายท่าน เช่น วงษ์ เลิศไพศาล ดร.สุจิต บุญบงการ และสมศักดิ์ สงฆ์สัมพันธ์ พบว่า นิสิตนักศึกษาแม้จะเป็นผู้ที่มีความสนใจในกิจการของบ้านเมือง เช่นเดียวกับผู้นำเยาวชนชนบท แต่เมื่อเปรียบเทียบกับผลการวิจัยจากการศึกษาครั้งนี้จะปรากฏว่า นิสิตนักศึกษากลับมีความเชื่อมั่นในตัวเองที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมหรือมีบทบาททางการเมืองน้อยกว่าผู้นำเยาวชนชนบท โดยเฉพาะอย่างยิ่งความต้องการที่จะเข้าไปมีบทบาททางการเมืองโดยตรง นิสิต นักศึกษาส่วนน้อยที่ต้องการ ขณะที่ผู้นำเยาวชนชนบทส่วนใหญ่แสดงความต้องการเช่นนี้ ทั้งนี้ อาจจะเป็นเพราะเป็นการศึกษาวิจัยต่างวาระกัน ในสมัยก่อนความตื่นตัวทางการเมืองของคนไทยโดยทั่วไปมีน้อยกว่าในปัจจุบัน นิสิต นักศึกษา จึงมีความเชื่อมั่นศรัทธาในระบบการเมืองที่เป็นอยู่น้อยกว่าผู้นำเยาวชนชนบทและนิสิต นักศึกษาต้องการที่จะเป็นข้าราชการมากกว่า

ส่วนประชาชนโดยทั่วไปนั้น จากการวิจัยก่อนวันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ พบว่า ประชาชนโดยทั่วไปไม่มีความสนใจการเมืองและขาดความรู้ความเข้าใจทางการเมือง แม้ภายหลังวันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ ประชาชนโดยทั่วไปจะมีความตื่นตัวทางการเมืองมากขึ้น แต่ก็ยังปรากฏว่าไม่มีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองอย่างแท้จริง และเมื่อเปรียบเทียบกับผู้นำเยาวชนชนบท ประชาชนโดยทั่วไปมีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองอาจจะน้อยกว่าผู้นำเยาวชนชนบท

อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาในรายละเอียดจะพบข้อที่น่าสังเกตว่า ผู้นำเยาวชนชนบท เยาวชนชนบทโดยทั่วไปและประชาชนโดยทั่วไป ยังไม่มีความรู้ความเข้าใจอย่างแท้จริงเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญและรัฐสภา ไม่ว่าจะเป็น

เรื่องความสำคัญของรัฐธรรมนูญ องค์ประกอบของรัฐสภา หน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือชื่อประธานสภาผู้แทนราษฎร แสดงให้เห็นว่าคนกลุ่มต่าง ๆ ในประเทศยังขาดความสนใจในเรื่องดังกล่าวอยู่ ซึ่งอาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ประชาชนไม่มีความรู้สึกที่จะพิทักษ์รักษาสิ่งดังกล่าวไว้ เพราะเขาไม่ทราบว่ามันคืออะไร มีความสำคัญต่อเขาอย่างไร จึงไม่น่าแปลกใจที่รัฐธรรมนูญและรัฐสภาโดยเฉพาะสภาผู้แทนราษฎร ถูกล้มบ่อย ๆ โดยไม่มีใครสนใจหรือคัดค้าน

จากแนวความคิดที่ว่าความคิดเห็นทางการเมืองจะเป็นอย่างไรย่อมขึ้นอยู่กับการศึกษาทางการเมืองของบุคคลทั้งจากกระบวนการเรียนรู้และจากเหตุการณ์ทางการเมือง จากการศึกษาวิจัยนี้ก็ยังยืนยันในแนวความคิดนี้ แต่มีข้อที่น่าคิดควรจะได้ทำการศึกษาวิจัยต่อไปหลายประการ เช่น ผู้นำเยาวชนชนบทมีความรู้สึกและความคิดเห็นต่อระบบการเมืองที่เป็นอยู่อย่างไร กระบวนการเรียนรู้จากสถาบันสังคม เช่น ครอบครัว โรงเรียน ศาสนา เป็นต้น จะมีอิทธิพลต่อความคิดเห็นทางการเมืองของเขาขนาดน้อยเพียงใด และสภาพทางการเมืองระหว่างที่เป็นประชาธิปไตยกับเป็นเผด็จการจะก่อให้เกิดผลแตกต่างในความคิดเห็นทางการเมืองอย่างไรหรือไม่ เป็นต้น ซึ่งผลการศึกษาวิจัยในสิ่งเหล่านี้ต่อไปจะทำให้เรามองเห็นแนวโน้มในพฤติกรรมทางการเมืองของเยาวชนไทยได้เด่นชัดขึ้น ยิ่งกว่านั้น จากการศึกษาวิจัยนี้พบว่าผู้นำเยาวชนชายมีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองมากกว่าผู้นำเยาวชนหญิง ซึ่งอาจเป็นเพราะผู้นำเยาวชนชายมีระดับการศึกษาสูงกว่าผู้นำเยาวชนหญิง น่าจะได้ศึกษาวิจัยต่อไปว่าการศึกษามีผลทำให้ผู้ชายมีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองมากกว่าผู้หญิงจริงหรือไม่ ไม่ว่าจะในกลุ่มผู้นำเยาวชนชนบท เยาวชนชนบทโดยทั่วไป นิสิตนักศึกษา ประชาชนทั่วไป หรือคนกลุ่มอื่น ๆ .